

130 godina djelovanja Hrvatsko-slavonskog šumarskog društva, današnjeg Saveza inženjera i tehničara šumarstva i drvne industrije SR Hrvatske i stota obljetnica Šumarskog lista

Ove godine navršava se 130. obljetnica osnutka Hrvatsko-slavonskog šumarskog društva i stota obljetnica izlaženja Šumarskog lista. Jubilej je obilježen prigodnim svečanostima na kojima je istaknuto značenje ovih obljetnica za razvoj šumarstva i drvne industrije u nas.

Prvi pisani dokumenti o gospodarenju šumama u nas jesu propisi o šumama u gradskim statutima na području našega krša (Ninski iz 1103. g, Korčulanski iz 1214. g. i Splitski iz 1240. g.).

Prva pilana izgrađena je u Crikvenici 1428. god., a 1874. god. u Lokvama izgrađena je pilana na parni pogon, godišnjeg kapaciteta 20.000 m³.

Nešto prije (1846. god.) osniva se Šumarska sekcija Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva koja je kasnije prerasla u Društvo šumarsko za Hrvatsku i Slavoniju.

Uloženi trud već 1860. g. otvara put brzom razvoju šumarske struke u Hrvatskoj. 12. travnja 1860. osniva se u Križevcima Gospodarsko šumarsko učilište, koje 1897. god. prerasta u Šumarsku akademiju, a Ukazom od 31. kolovoza 1919. u Šumarski odjel Gospodarsko-šumarskog fakulteta, koji od 1960. god. djeluje kao Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Važnu ulogu u razvoju šumarstva imao je Šumarski list koji je od 1876. god. do danas tiskan na ukupno 51.000 stranica, a ujedno je i najstariji stručno-tehnički časopis na slavenskom jugu.

130 YEARS OF FORESTRY SOCIETY OF CROATIA AND SLAVONIA, PRESENTDAY ASSOCIATION OF FORESTRY AND WOODWORKING INDUSTRY ENGINEERS AND TECHNICIANS OF CROATIA AND 100th ANNIVERSARY OF »ŠUMARSKI LIST« (FORESTRY MAGAZINE).

Summary

130 years have passed since Forestry Society of Croatia and Slavonia was established and 100 years since Forestry Magazine (in Zagreb) was published for the first time. The anniversaries were celebrated by different ceremonies. First written documents of forest management in Croatia are regulations about woods contained in city statutes on the Krás territory (Nin, 1103; Korčula, 1214; Split, 1240).

First sawmill was built at Crikvenica in 1428, and in 1874 at Lokve a steam sawmill with annual capacity of 20000 m³ was built.

A little earlier (1846) owing to the efforts of some ambitious foresters Forestry Section was organized as part of Agriculture Society of Croatia and Slavonia later on developing into Forestry Society for Croatia and Slavonia.

The efforts taken open the way to a fast forestry development in Croatia as early as 1860. On April 12, 1860 Agriculture and Forestry School was founded at Križevci, developing into Forestry College in 1897 and by the decree of July 31, 1919 into Forestry Department of Agriculture and Forestry Faculty which since 1960 exists as Forestry Faculty of Zagreb University.

The Forestry Magazine played an important role in forestry growth and since 1876 it has been printed in 51000 pages being at the same time the oldest professional and technical magazine in the Slavic south.

The Forestry and Woodworking Industry Engineers and Technicians Society of Croatia and Forestry Magazine have been reflecting until today the professional growth solving by its activities the vital and crucial problems, applying modern cultivation methods in forestry, arranging and protecting the forests, introducing mechanization of forest exploitation, constructing communications and managing and improving woodworking industry.

Ove godine šumari i drvari slave 130. obljetnicu osnutka Hrvatsko-slavonskog šumarskog društva, stotu godišnjicu izlaženja šumarskog lista i 35. godišnjicu Ustanka naroda SFRJ. U organizaciji saveza inženjera i tehničara SR Hrvatske jubilej je obilježen bogatim programom. U prostorijama Saveza organizirana je izložba društvene arhivske dokumentacije s fotografijama šumarskih velikana. Slikar Josip Čosić izradio je karikature poznatih inženjera i tehničara našega Saveza, a intarzyst Stanko Novak priredio je izložbu intarzija.

Uoči dana proslave položeni su vijenci na grobove zaslužnih stručnih i društvenih velikana.

U kristalnoj dvorani hotela »Zagreb Inter-continental«, 11. lipnja o. g. održana svečana sjednica posvećena trostrukom jubileju.

U prisutnosti uvaženih gostiju: Jakova Blaževića, predsjednika Predsjedništva SRH, akademika Grge Novaka, predsjednika Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Čedo Grbića, člana Predsjedništva SRH, ing. Rade Pavlovića, sekretara za poljoprivredu, šumarstvo i prehrambenu industriju SRH, ing. Franje Knebla, predsjednika Republičkog savjeta za zaštitu prirode, ing. Mirka Sučevića, sekretara Savjeta za šu-

marstvo i preradu drva Privredne komore Jugoslavije, dr Ive Marića, predstavnika Republičkog savjeta za znanstveni rad, delegata Saveza inženjera i tehničara šumarstva i drvene industrije Bosne i Hercegovine, Makedonije i Slovenije, te oko 450 predstavnika IT šumarstva i drvene industrije SRH, svečanu sjednicu otvorio je predsjednik Saveza IT šumarstva i drvene industrije SRH, ing. Stanko Tomaševski.

U pozdravnoj riječi predsjednik Saveza rekao je: »S ponosom možemo istaknuti da smo dobro obavili zadatak koji smo sebi postavili pružajući nesebičnu stručnu pomoć Društvu i postupku spoznaje i definicije od šireg interesa, unapređujući šumarstvo i preradu drva u skladu sa širim i općim društvenim interesima i vlastitim mogućnostima, štiteći društvo od stručne proizvoljnosti i stimulirajući stručnost i društveni angažman stručnjaka u radu na skladnom razvitku našega društva i sistema samoupravljanja«. U proteklom razdoblju, članovi društva koristili su svojim profesionalnim znanjem za razvoj proizvodnih snaga samoupravnog socijalističkog društva, razvoj stručnog mišljenja o svim pitanjima koja su predmet samoupravnih sporazuma, borili se za adekvatan tretman i ulogu šume u zaštiti čovjekove okoline, za razvitak biološko-



Sl. 1. Svečanoj sjednici prisustvovali su dr Jakov Blažević, Čedo Grbić, ing. Rade Pavlović i ostali visoki uzvanici

Foto: A. Sorić

tehničkih i ekonomskih znanosti, sprovođenje sistema permanentnog obrazovanja članova i unapređenje redovne nastave.

Govoreći o zadacima društva, ing. Tomaševski rekao je između ostalog: »Pred nama je da vršimo neophodne društvene funkcije, a vršeci



Sl. 2. Akademik dr Grga Novak dolazi na svečanu sjednicu.



Sl. 3. Skupina zaslužnih šumara kojima su uručene povelje i zlatne medalje.

Foto: A. Sorić

te funkcije da budemo društveno priznati, da se afirmiramo i da društvo na nas stalno računa, da se zna da smo kompetentni za određene društvene poslove, bez obzira kako je to formalno propisima riješeno ili nije riješeno«. Za ostvarenje tih zadataka moramo organizaciju postaviti tako da maksimalno utječe na svoje članove i da navikava inženjere i tehničare da za određene konzultacije i za određena rješenja idu u svoju stručnu profesionalnu organizaciju, da predlažu samoupravnim organima da za stručna rješenja kompetentnog konzultanta mogu naći jedino u Društvu, odnosno Savezu inženjera i tehničara šumarstva i drvne industrije.

Pozdravljajući prisutne i čestitajući jubilej, ing. Ahmed Bišćević, prof dr Helena Gamulin — Brida, ing. Živko Minčev, ing. Rade Pavlović, arh. ing. Vj. Radauš, ing. Jože Kovač, ing. Ivo Knežević, ing. Slavko Horvatinović i dr Ivan Marić istakli su značenje Saveza u obrani staleških interesa, njegovu brigu za uzgoj, čuvanje šume, njeno racionalno iskorišćavanje, razvoj predrade drva, doprinos Društva razvoju šumske znanosti i odgoju novih generacija naše struke. Posebno je istaknuto značenje 100 godina izlazenja Šumarskog lista putem kojega su članovi našeg Saveza svojim člancima, ekspertizama i znanstvenim radovima podigli šumarstvo na visoki znanstveni nivo.

Dr prof. Branimir Prpić podnio je referat »Osnutak i rad Hrvatsko-slavonskog Šumarskog društva (današnjeg Saveza IT šumarstva i drvne industrije Hrvatske) u vremenu od 1846—1976. god. kao i razvitak Šumarskog lista od osnivanja do danas (1876 — 1976)«.

Dr prof. Milan Androić, u suradnji s ing. Bogomilom Čopom, ing. Nikolom Gogerom i prof. dr. Zvonkom Potočićem, obradio je temu »Sto godina šumarstva i drvne industrije Hrvatske (prošlost, sadašnjost i vizija budućnosti)«.

Oba su referata pedantno i stručno, s mnogo izvornih podataka, obradili historijat razvoja šumarstva, drvne industrije, Saveza IT šumarstva i drvne industrije i 100 godina izlazenja Šumarskog lista. Budući da to područje do sada nije tako cjelovito i sistematski obrađeno, u nastavku ćemo prenijeti bitnije izvode iz spomenutih referata.

Dr prof. Branimir Prpić u svom referatu, između ostalog, navodi:

Ideja za osnivanje šumarskog društva rođena je u doba Ilirskog preporoda, a već 1841. god. u vrijeme osnivanja Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva šumari Dragutin Kos, Franjo Šporer i Ante Tomić rade na osnivanju organizacije šumara u Hrvatskoj. Na prijedlog Dragutina Kosa 26. prosinca 1846. u Prečecu kraj Zagreba održana je Osnivačka skupština Šumarske sekcije Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva. Ta je sekcija kasnije prerasla u Društvo šumarsko za Hrvatsku i Slavoniju. Već tada izdaje se glasilo Društva koje izlazi 3 godišta

1847, 1851 i 1852. Govoreći o radu društva u to vrijeme, dr Prpić navodi da je pod pritiskom austrijskog apsolutizma rad Društva prestao 1856, a njegovi aktivni članovi premješteni i proganjani.

U tom periodu zbio se važan događaj za razvoj šumarske struke u Hrvatskoj, 12. travnja 1860. god., na prijedlog Franje Šporera, osniva se Gospodarsko šumarsko učilište u Križevcima koje radi do 1897. god. kada prerasta u šumarsku akademiju u Zagrebu.

Ukazom od 31. kolovoza 1919. Akademija je prerasla u šumarski odjel Gospodarsko-šumarskog fakulteta, a 1960. godine u šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Vladoje Kereškenji 1876. god. saziva za 18. listopada u Zagrebu osnivačku skupštinu. Na toj skupštini osnovano je Hrvatsko-slavonsko šumarsko društvo i donesena odluka o izlaženju šumarskog lista. Za prvog predsjednika izabran je Ante Tomić, a za tajnika Kereškenji. Prvi broj šumarskog lista izišao je 1. siječnja 1877. Vrijedno je naglasiti da je to najstariji stručno-tehnički časopis Slavonskog juga koji je do danas tiskan na 51.000 stranica. U tom razdoblju 1896. izgrađen je šumarski dom vlastitim sredstvima, a u njegovim prostorijama započinje radom šumarska akademija.

U to vrijeme aktivno rade Kranjsko-primorsko gozdarsko društvo, osnovano 1875, i Srpsko šumarsko udruženje, osnovano 1905, s kojima Hrvatsko-slavonsko šumarsko društvo prisno surađuje. Na prijedlog Hrvatsko-slavonskog šumarskog društva od 13. rujna 1919. došlo je 1921. godine do sjedinjenja Hrvatsko-slavonskog, Srpskog, Kranjsko-primorskog društva i šumarske organizacije za Bosnu i Hercegovinu u Jugoslavensko šumarsko udruženje. Ovo udruženje djeluje do 1941. god.

Prateći zivanje u struci, šumarski list imao je do oslobođenja 20 redakcija, glavni urednici bili su: Vrbanić, Kesterčanek, Rački, Dojković, Kozarac, Partaš, Kern, Kosović, Petračić, Marinović, Ceović, Ugrenović, Levaković, Petar Prpić i Balen. Naročito veliki utjecaj na razvoj šumarskog lista imali su Fran Kesterčanek, Josip Kozarac i Andrija Petračić...

Kada govorimo o šumarskom društvu i njegovu radu, onda u prvom redu treba istaći borbu za donošenje Zakona u šumama (1929. g.). U razdoblju od 1941—1945. god. rad šumarskog društva zamire, a brojni inženjeri i studenti šumarstva aktivno sudjeluju u NOB-i i NOP-u, a među njima brojni su nosioci Partizanske spomenice 1941. g. — Franjo Knebl, Čedo Grbić, Velimir Jakić, Rade Jakić, Rade Jenjanin, Ante Radović, Ivan Radetić, Davorin Žeravica i Branko Matić...

Spomen-ploča u šumarskom domu, s imenima jednog dijela inženjera i studenata šumarstva koji su dali život za slobodu, ispunjava nas ponosom u godini proslave tridesetpete obljetnice narodne revolucije...

Najplodniji period rada Društva počima nakon oslobođenja. Rad je oživljen nakon sjednice 19. kolovoza 1945.

Nabrajajući poslijeratne uspjehe društva, dr Prpić navodi da se oni sastoje od mnogih sjednica, predavanja, savjetovanja i rješavanja vitalnih problema struke, uvođenja modernih uzgojnih metoda u šumarstvu, uređivanja i zaštite šuma te mehanizacije iskorišćenja sirovine i gradnje šumskih prometnica...

Nakon oslobođenja šumarski list je dalje ostao ogledalo struke, a njegovi urednici Anić, Bunjevčić, Benić, Safar, Knežević, Androić, Cvitovac, Potočić i Prpić daju veliki doprinos da se prilagodi zahtjevima struke i njenom unapređenju...

Prof. dr Milan Androić u uvodnom dijelu referata govorio je o značenju šume za čovjekov život i o razvoju šumarstva i drvne industrije u Hrvatskoj. Prvi pisani dokumenti o tome u nas su propisi o šumama u gradskim statutima na području našega krša (ninski iz 1103., korčulanski iz 1214. god., splitski iz 1240. g., dubrovački iz 1272. g. i trogirski iz 1327. g.). Od 300—1300. god. na području našega krša šumska površina je reducirana na 1/4, a poslije i u ostalim dijelovima Hrvatske, krče se šume i pretvaraju u oranice i pašnjake. U pretkapitalističkom i kapitalističkom razdoblju veći dio šuma je u rukama posjednika i akcionarskih društava. Prema statističkim podacima iz 1938. g., 17% su državne šume i 83% ostalih vlasnika...

U tom razdoblju ne možemo govoriti o drvenoj industriji u pravom smislu riječi. Uzroka za takvo stanje ima više; nedostaci prometnica, energije, nerazvijeno tržište i pomanjkanje investicijskih sredstava.

Prvu pilanu u nas izgradili su pavlini u Crivenici 1428. g., zatim Zrinjski u Čabru 1651. g. Poslije je izgrađeno mnogo pilana na vodeni pogon, a 1874., gd. izgrađena je u Lokvama prva pilana na parni pogon, kapaciteta 15.000 m³ četinjača i 5000 m³ listača.

Prva pilana na vodeni pogon u Slavoniji izgrađena je kasnije u Kraljevoj Velikoj (1754. g.). Od 1858. g. do 1890. g. u sjevernoj Hrvatskoj izgrađeno je 35 pilana s godišnjim kapacitetom 433.000 m³.

U tom razdoblju za eksploataciju i preradu naših šuma angažiran je uglavnom strani kapital.

Od 1941—1945. naše šume i drvna industrija pretrpjele su velike štete što su ih počinili okupatori.

Velike površine su ogoljele, a uništeno je 31% i oštećeno 36% industrijskih pogona.

Nakon rata šumarstvo je podnijelo veliki teret obnove zemlje osiguranjem dovoljne količine drva, snabdijevanjem industrijskih kapaciteta i izvozom radi pribavljanja deviza za razvoj i in-

dustrijalizaciju zemlje. Zakonom o agrarnoj reformi i kolonizaciji od 23. kolovoza 1945. i Zakonom o proglašenju šuma imovnih općina i zemljišnih zajednica općenarodnom imovinom od 15. travnja 1947., nastupa razdoblje intenzivnog razvoja šumarstva. Sada šume općenarodne imovine čine 79%, a privatne 21%.

U razdoblju obnove zemlje vršena je u Hrvatskoj pojačana sječa šume i kretala se od 5,6 milijuna m³ 1947, zatim 6,4 milijuna m³ 1948, da bi 1949. dosegla maksimum od 7,5 milijuna. Tek 1950. god. sječa se smanjuje na 6,9 milijuna m³, a 1953. god. pada na planiranu razinu od 4,7 mil. m³.

Govoreći o gospodarenju šumama u ovom razdoblju, dr Androić je rekao: »Potreba da se otkloni nova opasnost za samostalnost naše zemlje zahtijevala je da se ponovno posegne u šume, no ovaj put u korist naroda, tj. za industrijalizaciju i za opće privredni razvoj zemlje«.

Poslijeratni razvoj šumarstva obilježen je izgradnjom i rekonstrukcijom šumskih prometnica i uvođenjem mehanizacije u uzgoj i eksploataciju šume.

O razvoju drvne industrije nakon oslobođenja dr Androić je rekao: »Nakon oslobođenja počinje puni razvoj drvne industrije koji, uz izuzetne napore na obnovi opustošene zemlje i povećanje izvoza, karakterizira uvođenje suvremene opreme, izobrazbe kadrova i postupno prestrukturiranje proizvodnje u korist finalnih proizvoda s posebnim naglaskom na asortimane viših faza obrade...«

Razvoj drvne industrije usmjeren je k razvoju finalne proizvodnje kao što to pokazuje slijedeći pregled:

u %

	1965.	1970.	1975.	1980.
Finalni proizvodi	42,7	48,8	61,9	69,0
Piljena građa	50,4	44,8	32,0	26,2
Kemijski proizvodi ¹	6,9	6,4	6,1	4,8

»Ocjenjuje se da bi tako zacrtani razvoj omogućio povećanje fizičkog obujma za oko 7,5%, zaposlenost od 38.000 na 40.000, produktivnost za 6,3%, izvoz za oko 2.000 milijuna dinara, uz investiciona ulaganja od 1800 milijuna dinara, u kojima se uz sredstva za modernizaciju opreme predviđa i izgradnja jedne tvornice ploča kapaciteta oko 70.000 m³.« Govoreći o značenju znanstveno-istraživačkog rada, Dr Androić rekao je: »Znanstveno-istraživački rad u kompleksu šumarstva i prerade drveta treba više nego do sada direktno vezati uz proizvodnju u rješavanju tekućih dugoročnih zadataka«.

Znatan napredak u poslijeratnom razdoblju postignut je u industriji celuloze i papira, tako je od 1939. do 1973. g. u Jugoslaviji proizvodnja vlakancina povećana od 38.000 na 561.000 tona, a papira od 35.000 na 585.000 tona, a u SRH proizvodnja vlakancina od 8.200 na 56.000, a papira od 11.000 na 117.000 tona.

U završenom dijelu izlaganja, dr Androić je govorio o viziji budućnosti šumarstva.

U završnom dijelu svečane sjednice podijeljena su priznanja, povelje i zlatne medalje za služnim društvima i stručnim radnicima.

Na kraju, uz naše čestitke Savezu IT šumarstva i drvne industrije i Uredništvu Šumarskog lista, želimo da i u budućnosti još više doprinese razvoju i unapređenju šumarstva i drvne industrije.

IVICA MILINOVIĆ, dipl. ing.

¹ bez celuloze i papira

